

Komentar in karta: 2/73

SLA V317.01 'poleno'

Jožica Škofic

1. Gradivo

Za pomen 'razžagan neobdelan kos lesa za kurjavo', knj. *poléno* (*ě*), je v slovenskih narečjih najpogostejši izraz *poleno*, lahko z oslabelim izglasnim *-o*; leksem je v T374 naveden v množini (*polena*). V T057 ima zapisani leksem opombo, da mladi te besede ne poznajo; v T070 je zapisan s pojasnilom, da gre za 'dolgo poleno' ob kratki *kalanici*, podobno tudi v T373 in T383, kjer se izraz *poleno* uporablja za 'metrsko poleno', v T202 tudi s pojasnilom, da gre za 'scepljeno metrsko poleno' ob izrazu *rkelj* za 'okroglo metrsko poleno', enako v T223 izraz *poleno* označuje 'razsekano poleno' ob izrazu *prungelj*, ki je 'okroglo poleno'. V T055, T072, T073, T075, T158, T159, T160, T161, T336, T339, T356, T358, T359, T360 je leksem naveden kot samostalnik ženskega spola (*polena*). Kljub izglasnemu akanju je srednji spol ohranjen v T090, T095, T162, T163, T164, T165, T166. Glasovno končnico *-a* ima tudi leksem *polena* v T026, vendar zaradi pomanjkljivih podatkov o drugih slovničnih oblikah ni mogoče določiti slovničnega spola tega samostalnika. V T005 in T008 je izraz *polena* rezultat ponaglasnega akanja, vendar je v teh govorih prišlo do maskulinizacije nevtar. V govorih, kjer je prišlo do onemitve nenaglašnega izglasnega *-o* (*polen*), je prišlo do maskulinizacije tega samostalnika.

V T417 se za 'metrsko poleno' uporablja izraz *klada*. V več točkah se (razpršeno) uporablja tudi izraz *drvo*. Drugi leksemi so redki: *panj* (v T275 s pojasnilom 'debelejši, za v peč'), *trkelj* (v T198 s pojasnilom, da je to 'poleno za krušno peč'), *klada* (v T219 s pojasnilom, da se ga uporablja kot »zglavnik v krušni peči«) in *špelta* (v T191 s pojasnilom, da gre za 'cepljeno poleno'). V T409, T410 in T412 se za metrsko poleno uporabljajo izrazi s korenem *cep-* (*cepanica*, *ceplja*, tudi enkratnica *cepanka*), ki kažejo, da se s temi izrazi poimenuje 'razcepljena polena', podobno motivirani so tudi izrazi s korenem *kla-*, *kol-*, *kal-*.

2. Morfološka analiza

polen- < **pol-ě-n-o* 'kar gori' ← **pol-ě-ti* 'goreti'

polena < **pol-ě-n-a*

ceplja < **cěpl-a* (< **cěp-j-a*) ← **cěp-i-ti* 'cepiti, sekati'

cepanica < **cěp-a-n-ic-a* ← **cěp-a-ti* 'klati' ← **cěp-ъ* 'razcepljen kos lesa'

cepanka < **cěp-a-n-ъk-a*

kalanica < **kal-a-n-ic-a* ← **kal-a-ti* ← **kol-ti* **kolq* (< **kol-j-q*) 'klati, tolči'

kalanec < **kal-a-n-ъc-ъ*

klanica < **kol-n-ic-a*